

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ**

ПОСЕБЕН ИЗВЕШТАЈ

**по спроведеното истражување за остварување на правото на вработување
на лицата со попреченост,
по објавен оглас на ЈП „Македонски шуми“-Скопје**

Скопје, октомври 2016

ВОВЕД

Правото на работа и слободниот избор на вработување на секое лице на еднаква основа со другите, е основно економско право на човекот. Ова право е есенцијално за остварување на другите човекови права и претставува неразделен дел на човековото достоинство.

Како за другите, така и за лицата со попреченост ова право е од исклучително значење не само за обезбедување животна егзистенција за себе и семејството, самопочит и независност, туку и за создавање работна средина која е отворена и достапна за сите на еднаква основа.

Правото на работа во себе опфаќа право секое човечко суштество (вклучително и лицата со попреченост) да реши слободно да прифати или избере работа при што ќе се почитуваат човековите права, како и правата за безбедност при работа и добивање на надомест за вложениот труд.

Народниот правобранител, согласно Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр.60/03, 114/09, 181/16 и 189/16) следејќи ја состојбата со правото на вработувањата на лицата со попреченост (инвалидност), а по објавениот оглас за засновање на работен однос на неопределено работно време на вкупно 300 извршители (лица со инвалидност), и постапувајќи по поднесени претставки од овие лица поради одолжување на постапката за засновање на работен однос, согласно Годишната програма за работа за 2016 година спроведе истражување со доставување на Прашалник до надлежните органи и институции.

1. ПРАВНА РАМКА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧЕНОСТ

Уставот на Република Македонија во член 32 гарантира дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работа и материјална безбедност за време на привремена невработеност. Секому под еднакви услови му е достапно секое работно место. Секој вработен има право на соодветна заработувачка, право на платен дневен, неделен и годишен одмор и од овие права вработените не можат да се откажат.

Остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективните договори.

Од оваа одредба произлегува дека лицата со попреченост имаат право на работа под еднакви услови како и другите државјани/граѓани и дека на смеат да бидат дискриминирани во процесот на вработување и во текот на работењето. Исто така, членот 35 од Уставот на Република Македонија предвидува дека Републиката се грижи за социјалната сигурност и социјалната заштита на граѓаните, во согласност со начелото на социјална правичност. Републиката гарантира право на помош на немоќните и неспособни за работа граѓани. Републиката обезбедува

посебна заштита на инвалидните лица и услови за нивно вклучување во општествениот живот.

Со овој член луѓето со попреченост се издвојуваат како посебна група на граѓани на кои им е неопходна посебна заштита, односно вклучување во секојдневните активности, односно овој член имплицира дека со оглед на специфичноста на нивните потреби се неопходни посебни мерки и афирмативни акции за остварување на формалната еднаквост.

Понатаму, со **Конвенцијата за правата на лицата со попреченост** во членот 27 се признаваат правата за работа на лицата со попреченост, на еднаква основа со другите. Овде е вклучено правото на можност за заработка за живот преку слободен избор и прифаќање на работа на пазарот на труд и работна средина која е отворена, вклучена и прифатлива за лицата со попреченост. Со оваа Конвенција се штити и промовира остварувањето на правото на работа, вклучувајќи ги и оние кои се здобиле со попреченост за време на работењето, преземајќи соодветни чекори, како и законодавни акти во однос на:

- забрана на дискриминација врз основа на инвалидност во однос на сите прашања поврзани со вработувањето, вклучувајќи ги и условите за вработување, самото вработување, траењето на вработувањето, унапредување во кариерата, како и здравствени и безбедни услови за работа;

- заштита на правата на вработените со попреченост врз еднаква основа со другите, вклучувајќи и еднакви можности и еднаква плата за работа со иста вредност, заштита од вознемирување и надомест на штета и уживање на работничките и синдикалните права.

Со овој член лицата со попреченост се промовираат на отворениот пазар на труд преку обезбедување на техничко и стручно насочување и континуирана обука, промовирање на можностите за вработување и напредување во кариерата, вработување во јавниот сектор, воведување на афирмативни анкциски програми и други мерки за поттикнување на вработувањето во приватниот сектор, промовирање на програми за стручна и професионална рехабилитација.

На крај, како важно место за промоција на вработувањето на лицата со попреченост е воведувањето на можноста за нивно самовработување, претприемаштво и започнување на сопствен бизнис, како важни елементи за осамостојување на лицата со попреченост и нивното независно живеење.

Со Конвенцијата лицата со попреченост се осигуруваат дека нема да бидат задржувани во ропство или во ропска зависност, како и да се заштитени од принудна или задолжителна работа на еднаква основа со другите.

Законот за работните односи покрај општите одредби предвидува посебна заштита на лицата со попреченост. Имено, во член 178 став 3 од Законот е утврдено дека работникот кај кого е утврдена намалена работна способност за 50%, согласно прописите за пензиско и инвалидско осигурување, има право на скратено работно време или да биде распореден на друга соодветна работа, со право на плата согласно со колективен договор, додека во членот 122 се предвидува дека работникот со скратено работно време, поради инвалидноста, остварува права од задолжителното социјално осигурување, како кога би работел со полно работно време.

Дополнително, мерките на посебна заштита на лицата со попреченост се предвидени во член 162 од Законот, кои имаат за цел заштита на здравјето на овие лица. Лицата со попреченост, согласно овој член се сметаат за специфична и ризична група. Работодавачот е должен кај сите работи и на работните места поврзани со специфичен ризик од изложување на работниците од специфичните ризични групи на штетното дејство на физичките, хемиските и биолошките фактори, влијанија и процеси да ги процени сите ризици за нивната безбедност и здравје и врз основа на стручна процена на соодветниот лекар за здравствената состојба, за подготвеноста на работниците од специфичните ризични групи и да одлучи за усвојување на соодветни мерки. Доколку се утврди некој ризик кој не може да се елиминира на друг начин, работодавачот е должен да изврши промена на условите за работа или работните часови, или да понуди соодветна алтернативна работа.

Понатаму, во член 177 од Законот се предвидува дека работодавачот обезбедува заштита на инвалидите при вработувањето, оспособувањето или преоспособувањето во согласност со закон. Во член 178 се предвидува дека на работникот-инвалид на трудот со право на професионална рехабилитација по основ на професионална неспособност за работа, работодавачот е должен да му обезбеди услови за вршење на професионалната рехабилитација и да го распореди на друга работа со полно работно време во согласност со прописите од пензиското и инвалидското осигурување.

Од друга страна, од аспект на дискриминацијата на лицата со попреченост Законот за работните односи изречно ја забранува дискриминацијата воопшто, односно работодавачот не смее кандидатите за вработување или работникот да ги стави во нееднаква положба поради здравствената состојба, односно инвалидноста. Законот ги забранува сите форми на дискриминација, вклучувајќи ја директната и индиректната дискриминација, како и вознемирувањето на работно место на кандидатите за вработување и работникот.

Освен горенаведеното во Законот е предвидена и позитивна мерка, а тоа е зголемување на времетраењето на годишниот одмор за уште три работни дена за работник-инвалид со најмалку 60% телесно оштетување.

Законот за вработување на инвалидните лица ги уредува посебните услови за вработување и работење на инвалидните лица кога самостојно вршат дејност како трговец поединец, кај работодавач, или има својство на работодавач, во државната администрација, единиците на локалната самоуправа, јавните претпријатија, установи, агенции и фондови и други државни институции, како и условите за основање и погодностите за работење на трговското друштво за вработување на инвалидни лица-заштитно друштво. Притоа, според овој Закон за инвалидно лице се смета лице со оштететн вид, оштететен слух, со пречки во гласот, говорот и јазикот, телесно инвалидно лице, лице со пречки во интелектуалниот развиток и лице со комбинирани пречки кое поради степенот на инвалидност има специфични потреби во работењето.

Како мерки за подобрување на условите за вработување и работење на инвалидно лице, Законот предвидува: доделување на неповратни средства за вработување на неопределено време на невработено инвалидно лице, адаптација на работното место на кое ќе работи, доколку е потребно такво нешто и набавка на

опрема според критериумите и на начин утврден со акт на министерот за труд и социјална политика. Исто така, Законот предвидува ослободување од даноци и средства за придонеси, како и финансиска поддршка во работењето.

Работодавачот е должен на вработеното лице да му исплаќа плата, преку трансакциска сметка, а истата може да ја подигне само лице со инвалидност, брачниот другар, неговиот родител или старател.

Работодавачот е должен при вработување на инвалидно лице да создаде соодветни услови за работење и адаптација на работното место во зависност од работното место, видот и степенот на образованието, и видот и степенот на инвалидноста на инвалидното лице кое се вработува.

Во **Националната стратегија за изедначување на правата на лицата со инвалидност (2010-2018 г.)** како посебна цел се еднаквите можности за работа и вработување на овие лица, со развој и примена на системски решенија кои се засноваат на потребите и способностите, преку соодветни мерки, како што се подигнување на нивото на знаење и компетенции на сите општествени актери непосредно вклучени во процесот на креирање и примена на политиките за вработување на лицата со инвалидност. Понатаму, преку јакнење на мотивацијата на лицата со инвалидност заради нивно вклучување во работниот процес низ промоција на принципот на активно живеење, развивање и воспоставување на систем на информирање за вработување како за лицата со посебни потреби, така и за работодавачите, стручно и професионално оспособување преку форми на обука, дообразување, стручно усовршување и други форми на учење низ работа на лицата со посебни потреби и сл.

2. ПОСТАПКА СПРОВЕДЕНА ОД СТРАНА НА ЈП „МАКЕДОНСКИ ШУМИ“ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА ЛИЦА СО ИНВАЛИДНОСТ/ПОПРЕЧЕНОСТ ПО ЈАВЕН ОГЛАС

Јавниот оглас за засновање на работен однос на неопределено време на 300 извршители (лица со инвалидност), ЈП „Македонски шуми“-Скопје го распишал врз основа на Законот за работните односи, Законот за инвалидни лица, Законот за јавни претпријатија, Заклучокот на Владата на Република Македонија бр.41-17/163 од 24.10.2013 година, Програмата на Владата на Република Македонија за вработување на 300 лица со инвалидност бр.41-7976/1 од 29.10.2013 година, Одлуката за измена и дополнување на Правилникот за внатрешна организација и систематизација на работните места и исплата на плати во ЈП „Македонски шуми“-Скопје бр.02-1073/3 од 30.10.2013 година и Одлуката за објавување на јавен оглас за засновање на работен однос на неопределено време за 300 извршители (лица со инвалидност) бр.02-1073/4 од 30.10.2013 година.

Врз основа на објавениот Оглас, кандидатите требало да ја достават бараната документација од јавниот оглас до 01.12.2013 година, а на истиот можеле да се пријават лица со оштетен вид (слабовидни и слепи), лица со оштетен слух (наглуви и глуви), лица со пречки во гласот, говорот и јазикот, лица со телесна инвалидност (тешка и потешка телесна инвалидност), лица со пречки во менталниот развој (лесни

и умерени пречки), лица со комбинирани пречки и инвалиди на трудот. Кандидатите не требало да имаат заснован работен однос, а според степенот на инвалидност било потребно да имаат специфични потреби во работењето и да се работоспособни, врз основа на Наод и мислење издаден од надлежен стручен орган или Комисијата за оцена на работната способност на Фондот за пензиското и инвалидското осигурување на Македонија, без при тоа да биде прецизиран датумот на издавање на овој документ.

Од анализата на Јавниот оглас произлегува дека лицето кое конкурирало за работно место на огласот можело максимално да освои 100 бода и тоа најмногу 40 бода по критериум за години на невработеност, 30 бода за критериум личен приход на лицето со инвалидност, 20 бода за приходи на домаќинство и 10 бода за лица со инвалидност од домаќинства во коишто има приходи и самохран родител, еднородителско семејство или домаќинство во коешто два или повеќе членови се лица со инвалидност.

Социјалната парична помош, посебниот додаток, паричниот надоместок за помош и нега од друго лице, како и додатокот за слепило/мобилност не биле земени како приход на кандидатот и на членовите на неговото домаќинство.

Понатаму, од анализата произлегува дека при изборот за вработување застапеноста на лицата со инвалидност зависела од поднесените барања од кандидатите со ист вид и степен на инвалидност, односно дека најголем број на работни места биле за лицата кои ќе поднесат најмногу барања од ист вид и степен на инвалидност.

При распоредувањето на избраните кандидати се имал предвид Наодот и мислењето на Комисијата на Фондот за пензиското и инвалидското осигурување на Македонија за определување на работи кои може да ги извршува инвалидното лице на соодветно работно место.

Според Конкурсот биле објавени работни места за помошни работници, референти и соработници советници, а кандидатите требало да достават пополнета и потпишана Апликација и формулар на пропишан образец, копија од Наод и мислење за вид и степен на инвалидност издаден од страна на надлежен стручен орган или Наод и мислење за оцена на работната способност издаден од страна на Комисијата на Фондот за пензиското и инвалидското осигурување на Македонија, диплома или уверение за завршен вид и степен на образование, и копија од уверение за државјанство на Република Македонија.

3. ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВОТО НА ВРАБОТУВАЊЕ НА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ (ИНВАЛИДНОСТ)

Предмет на истражувањето беше согледување на состојбата со остварување на правото на вработување на лица со попреченост (инвалидност), по објавен оглас на крајот на месец октомври 2013 година од страна на ЈП „Македонски шуми“. За таа цел беше подготвен Прашалник и Табела кои беа доставени до ЈП „Македонски шуми“-Скопје, Министерството за информатичко општество и администрација и до Министерството за труд и социјална политика.

Прашалникот се состоеше од 19 прашања во врска со бројот на лицата кои се пријавиле по Јавниот оглас за вработување на 300 извршители (лица со инвалидност), за бројот на кандидатите кои ги исполнуваат условите, орган кој го ценеше исполнувањето на условите од страна на пријавените лица, бројот и стручниот профил на лицата кои го ценеа исполнувањето на условите.

За кандидатите кои не ги исполнуваат условите беа побарани податоци во врска со тоа дали се писмено известени за неизборот и кога им беше доставено известување, до кој орган лицата кои не ги исполнуваат условите имаат право на жалба, за сознанијата за бројот на лица кои поднеле жалба, како и за крајниот исход од постапката по жалба.

Во врска, пак со кандидатите кои по првичната селекција ја продолжиле натамошната постапка побарани се информации за нивниот број, за евентуално извршените дополнителни проверки, кој орган/институција ги спроведуваше проверките, и дали истите биле вршени во заедничка соработка со надлежните Комисии и на кој начин.

Народниот правобранител побара податоци и информации за мерките кои се преземаат или планираат да бидат преземени за кандидатите кои не се распоредени, при што побара известување за тоа дали пред распишување на јавниот оглас е направена анализа на состојбата во органите/институциите за потребата од вработување на лица со инвалидност, согласно бројот на извршители според стручната подготовка наведена во Јавниот оглас.

Со цел поедноставување на добивањето на податоците, Народниот правобранител покрај Прашалник изготви и табела која ја достави до горенаведените органи во која беше побарано да се внесат податоци за бројот на лица кои се примени и распоредени, нивниот пол, етничка припадност, стручната подготовка, видот на попреченост, како и податоци за датумот на преземање и распоредување на лицата, на кое работно место и во кој орган/институција.

По Прашалникот ниту еден од органите (ЈП „Македонски шуми“-Скопје, Министерство за труд и социјална политика, и Министерство за информатичко општество и администрација) не достави одговор.

Имено, наместо одговор на поделно поставените прашања ЈП Македонски шуми писмено го извести Народниот правобранител дека огласот е се уште во тек и до јули 2016 година (кога е испратено известувањето) преземени се 230 лица, а останатите се лица кои не ги исполнуваат критериумите и условите за нивно преземање, лица кои имаат потпишани изјави дека се откажуваат од вработувањето и лица за кои постапката е во тек.

Покрај наведеното, Јавното претпријатие за стопанисување со државните шуми извести дека од отпочнувањето на постапката за преземање на лицата со инвалидност е во соработка со Министерството за труд и социјална политика и останатите надлежни институции, како и дека постапката за лицата коишто ги исполнуваат условите, а се уште не се распоредени е во тек. Како причина поради која не е завршена постапката за нивно преземање, Јавното претпријатие потенцира дека станува збор за обемен оглас, за лица кои се со посебни потреби, наведувајќи дека за нивно вработување се потребни посебни овластувања и согласности од надлежни институции. Едновремено, упатува на Министерството за труд и социјална

политика како најупатен орган со секојдневните случувања и евентуалните промени на состојбите во врска со ова прашање.

Министерството за труд и социјална политика не одговори на прашањата во Прашалникот и не ја пополни доставената Табела, туку достави допис во кој истакна дека ова Министерство не е надлежно за спроведување на постапката за засновање работен однос со 300 извршители (лица со инвалидност) и дека не располага со бараните податоци.

Министерството за информатичко општество и администрација, исто така не го пополни Прашалникот и Табелата, туку писмено извести дека во овој процес на вработување на 300 извршители (лица со инвалидност) бил задолжен да помогне во распоредување на рангираните лица по разни органи и институции на централно и локално ниво, со оглед дека во меѓувреме го водел Проектот суфицит/дефицит на работни места и располагал со податоци за слободни работни места.

Според известувањето, по приемот на податоците за рангираните/избраните кандидати Министерството извршило нивно распоредување според податоците за слободни работни места и табелата со распоредени извршители ја доставило до институцијата која извршила избор/рангирање на извршителите и до органот надлежен за спроведување на постапката за вработување на распоредените извршители. Меѓу другото, Министерство известува дека не располага со податоци и информации за поголемиот дел од прашањата наведени во Прашалникот, поради што Народниот правобранител беше упатен за добивање подетални и попрецизни податоци и информации да се обрати до органите/институциите задолжени за избор/рангирање на извршителите и органот надлежен за спроведување на постапката за вработување на распоредените извршители.

4. РЕЗУЛТАТИ ОД АНАЛИЗАТА НА ПОДАТОЦИТЕ ДОСТАВЕНИ ОД ЈП „МАКЕДОНСКИ ШУМИ“-СКОПЈЕ

Од анализата на податоците од табеларниот приказ добиени единствено од ЈП Македонски шуми, Народниот правобранител ја утврди следната состојба:

Имено, од вкупно 300 лица со попреченост кои биле рангирани/избрани по објавениот оглас, 230 го оставариле правото на вработување, односно се распоредени во орган/институција, додека 33 не се распоредени¹.

¹ Во Табеларниот приказ дадени се податоци за 263 лица (230 распоредени и 33 нераспоредени). Недостасуваат податоци за уште 37 лица од вкупно 300 извршители согласно објавениот оглас.

Графикон 1- Број на ранжирани (распоредени/нераспоредени) лица

4.1. Резултати од анализата на податоци за лица кои го оствариле правото на вработување

4.1.1. Според етничка и полова структура

Од 230 лица кои го оствариле правото на вработување 144 се од машки пол и 86 се од женски пол. Прикажано по етничката припадност правото на вработување го оствариле 171 лице од македонската националност, од кои 102 се од машки пол, а 69 се од женски пол, 30 лица од албанската етничка заедница, од кои 27 се од машки пол и 3 лица се од женски пол, 16 лица од ромската етничка заедница, од кои 11 се од машки пол и 5 се од женски пол, 4 лица од турската етничка заедница и тоа 2 се од машки и 2 се од женски пол, 2 лица од српската етничка заедница, 1 од машки и 1 од женски пол, по 1 лице од влашката и бошњачката заедница кои се од машки пол и 5 лица не се изјасниле. Од нив 4 лица се од машки пол и 1 е од женски пол.

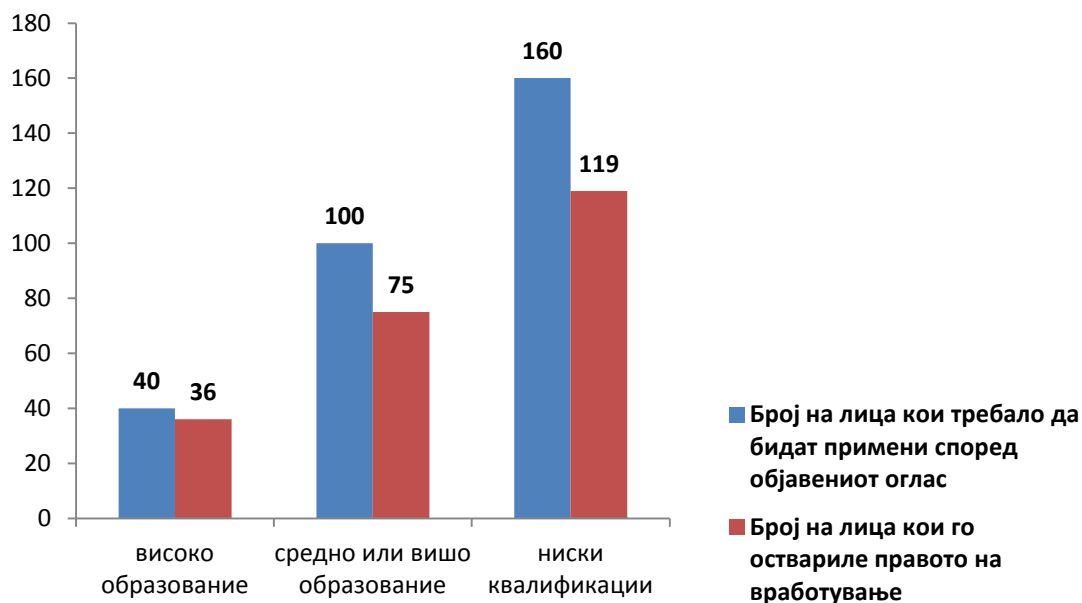
Табела бр.1

Преглед на вработени лица според етничка и полова структура																		
Вкупно	пол		етничката припадност															
	М	Ж	Македонска		Албанска		Ромска		Турска		Српска		Влашка		Бошњачка		Не се изјасниле	
			М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
230	144	86	102	69	27	3	11	5	2	2	1	1	1		1		4	1
			171		30		16		4		2		1		1		5	

4.1.2. Според образованието

Согласно објавениот оглас потребно било да се вработат 40 лица со високо образование, 100 лица со средно или вишо образование и 160 лица со ниски квалификации, а податоците потврдуваат дека согласно стручната подготовка на лицата кои го оствариле правото на вработување 36 лица се со високо образование, 75 лица со средно образование и 119 лица со ниска квалификација.

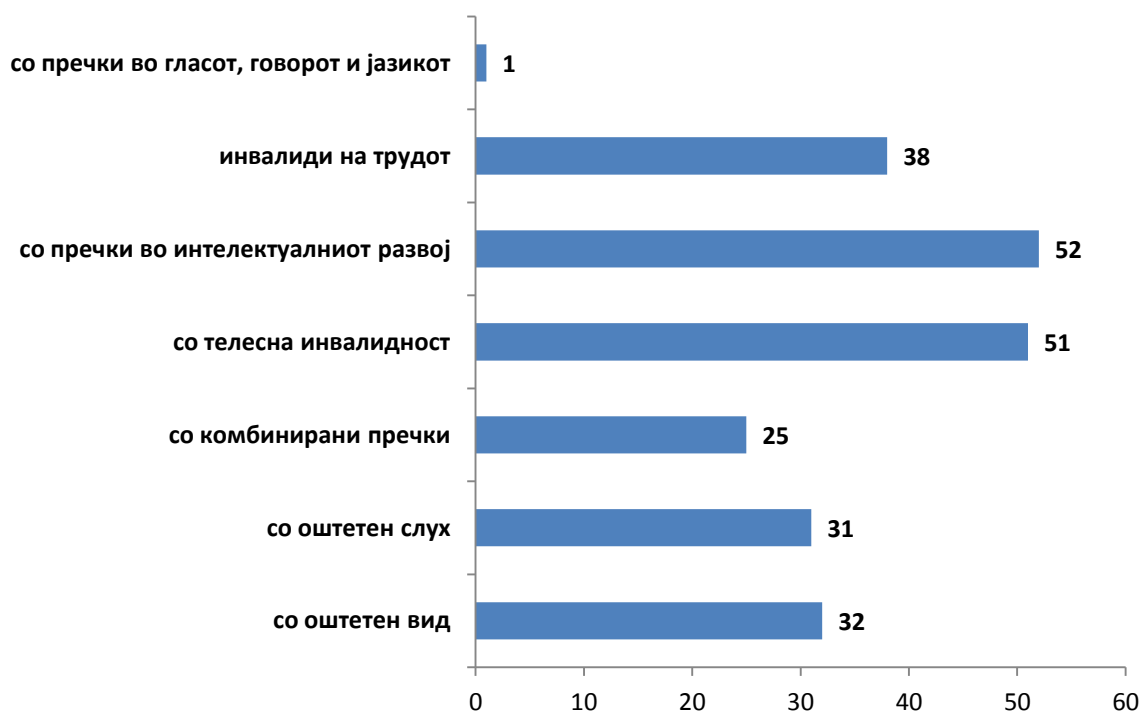
Графикон 2- Преглед на вработени лица според степен на образование

4.1.3. Според видот на попреченост

Според видот на попреченост правото на вработување го оствариле вкупно 230 лица од кои: 32 лица со оштетен вид, 31 лице со оштетен слух, 25 лица со комбинирани пречки, 51 лице со телесна инвалидност, 52 лица со пречки во интелектуалниот развој, 38 лица инвалиди на трудот и 1 лице со пречки во гласот, говорот и јазикот.

Графикон 3- Преглед на лица кои го оствариле правото на вработување според видот на попреченост

Анализата на добиените податоци покажува дека 157 лица биле преземени и распоредени во текот на 2014 година, 65 лица во текот на 2015 година, додека само 8 лица го оствариле правото на вработување во текот на 2016 година.

Табела бр.2

Преглед на лица кои го оствариле правото на вработување, преземени и распоредени по години			
2014	2015	2016	Вкупно
157	65	8	230

4.2. Органи/установи/институции во кои се распоредени лицата со попреченост

Лицата кои го оствариле правото на вработување се распоредени во државната администрација, единиците на локалната самоуправа, јавните претпријатија, установи, агенции, фондови и други државни институции, акционерски друштва и други јавни установи.

Табела бр.3

Преглед на органи/установи и институции во кои се распоредени лицата кои го оствариле правото на вработување	
Орган/установа/институција	Бр. на лица
Управен суд	1
Јавно обвинителство	2
Министерство за финансии	5
Министерство за финансии-Царинска управа	1
Министерство за финансии-Управа за јавни приходи	9
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство	2
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство-Управа за хидрометеоролошки работи	2
Министерство за образование и наука	1
Министерство за образование и наука-Биро за развој на образованието	6
Министерство за правда	3
Министерство за внатрешни работи	5
Министерство за одбрана	5
Министерство за економија-Државен пазарен инспекторат	6
Министерство за труд и социјална политика	5
Министерство за труд и социјална политика-Државен инспекторат за труд	8
Министерство за транспорт и врски	2
Министерство за локална самоуправа	1
Служба за општи и заеднички работи	2
Основни судови	2
Фонд за пензинското и инвалидското осигурување	1
Фонд за здравственото осигурување	6
Државен архив на РМ	7
Државен завод за статистика	1
Агенција за вработување	2
Агенција за катастар на недвижности	5
Агенција за стокови резерви	1
Агенција за енергетика	1
Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој	1
Агенција за управување со одземен имо	4
Агенција за храна и ветеринарство	4
Агенција за разузнавање	1

Агенција за млади и спорт	1
Агенција за администрација	1
Дирекција за технолошки и индустриски развој	4
Дирекција за задолжителни резерви на нафтата и нафтените деривати	1
Дирекција за заштита и спасување	4
Дирекција за заштита на личните податоци	1
Централен регистар на РМ-Регионална канцеларија	1
Центар за управување со кризи	2
Комисија за односи со верски заедници	1
ЈП од областа на комуналните и услужни дејности	34
Јавни здравствени установи	10
Национални установи од областа на културата	11
Јавни установи од областа на социјална заштита	6
Јавни установи од областа на рекреација	1
Општински установи од областа на културата	4
Образовни установи на локално ниво	1
Универзитет Гоце Делчев-Штип	1
Факултети	3
Општини	10
АД за производство на електрична енергија Електрани на Македонија	11
АД за приредување игри на среќа Државна лотарија на Македонија	1
АД за вршење на енергетски дејности Македонски енергетски ресурси	1
АД за изградба и стопанисување со станбен простор и деловен простор од значење за Републиката	5
АД за поштенски сообраќај Македонска пошта	9
АД за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем МЕПСО	3
Друштво за изградба, управување и издавање на повеќенаменска сала „Борис Трајковски	1
ВКУПНО	230

Анализата на податоците покажува дека од вкупно 230 лица кои го оствариле правото на вработување, најголем број се распоредени во Министерствата и органите во нивен состав, Јавните претпријатија од областа на комуналните и услужни дејности, Јавните установи на централно и локално ниво, Акционерски друштва и во самостојните органи (Агенции и Дирекции). Понатаму следуваат вработувањата во локалните самоуправи-општините, Управните организации и Фондовите (Фонд за здравствено осигурување и Фонд за пензиско и инвалидско осигурување), а помалку се вработени во Судовите, Високо образовните установи и Владата на Република Македонија.

Приказ на број на вработени лица со инвалидност (попременост) по органи/установи/институции

Судство

Табела бр.3

Орган/установа/институција	Бр. на лица
Управен суд	1
Јавно обвинителство	2
Основни судови	2
ВКУПНО	5

Влада

Табела бр.4

Орган/установа/институција	Бр. на лица
Служба за општи и заеднички работи	2
ВКУПНО	2

Министерства и органи во состав на Министерствата

Табела бр.5

Орган/установа/институција	Бр. на лица
Министерство за финансии	5
Министерство за финансии-Царинска управа	1
Министерство за финансии-Управа за јавни приходи	9
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство	2
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство-Управа за хидрометеоролошки работи	2
Министерство за образование и наука	1
Министерство за образование и наука-Биро за развој на образованието	6
Министерство за правда	3
Министерство за внатрешни работи	5
Министерство за одбрана	5
Министерство за економија-Државен пазарен инспекторат	6
Министерство за труд и социјална политика	5

Министерство за труд и социјална политика-Државен инспекторат за труд	8
Министерство за транспорт и врски	2
Министерство за локална самоуправа	1
ВКУПНО	61

Фондови

Табела бр.6

Орган/установа/институција	Бр. на лица
Фонд за пензинското и инвалидското осигурување	1
Фонд за здравственото осигурување	6
ВКУПНО	7

Управни организации

Табела бр.7

Орган/установа/институција	Бр. на лица
Државен архив на РМ	7
Државен завод за статистика	1
ВКУПНО	8

Самостојни органи-Агенции

Табела бр.8

Орган/установа/институција	Бр. на лица
Агенција за вработување	2
Агенција за катастар на недвижности	5
Агенција за стокови резерви	1
Агенција за енергетика	1
Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој	1
Агенција за управување со одземен имот	4
Агенција за храна и ветеринарство	4
Агенција за разузнавање	1
Агенција за млади и спорт	1
Агенција за администрација	1

Комисија за односи со верски заедници	1
Централен регистар на РМ-Регионална канцеларија	1
Центар за управување со кризи	2
ВКУПНО	25

Дирекции

Табела бр.9

Орган/установа/институција	Бр. на лица
Дирекција за технолошки и индустриски развој	4
Дирекција за задолжителни резерви на нафтата и нафтените деривати	1
Дирекција за заштита и спасување	4
Дирекција за заштита на личните податоци	1
ВКУПНО	10

Јавни претпријатија

Табела бр.10

Орган/установа/институција	Бр. на лица
ЈП од областа на комуналните и услужни дејности	34
ВКУПНО	34

Установи

Табела бр.11

Орган/установа/институција	Бр. на лица
Јавни здравствени установи	10
Национални установи од областа на културата (Центри за култура, музеј, библиотека, театар за деца и младинци)	11
Јавни установи од областа на социјална заштита-Центри за социјална работа	6
Јавна установа на град Скопје-Зоолошка градина	1
Општински установи од областа на културата (Центар за култура, Дом на млади, Библиотека, Дом на култура)	4
Општинско основно училиште	1
ВКУПНО	33

Високообразовни установи

Табела бр.12

Орган/установа/институција	Бр. на лица
Универзитет Гоце Делчев-Штип	1
Факултети (Економски факултет-Прилеп; Педагошки и Технички факултет-Битола)	3
ВКУПНО	4

Локална самоуправа

Табела бр.13

Орган/установа/институција	Бр. на лица
Општини (Гевгелија, Кисела вода, Свети Николе, Брвеница, Боговиње, Ѓорче Петров, Демир Хисар, Богданци, Гази Баба)	10
ВКУПНО	10

Акционерски друштва

Табела бр.14

Орган/установа/институција	Бр. на лица
АД за производство на електрична енергија Електрани на Македонија	11
АД за приредување игри на среќа Државна лотарија на Македонија	1
АД за вршење на енергетски дејности Македонски енергетски ресурси	1
АД за изградба и стопанисување со станбен простор и деловен простор од значење за Републиката	5
АД за поштенски сообраќај Македонска пошта	9
АД за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем МЕПСО	3
ВКУПНО	30

Други органи

Табела бр.15

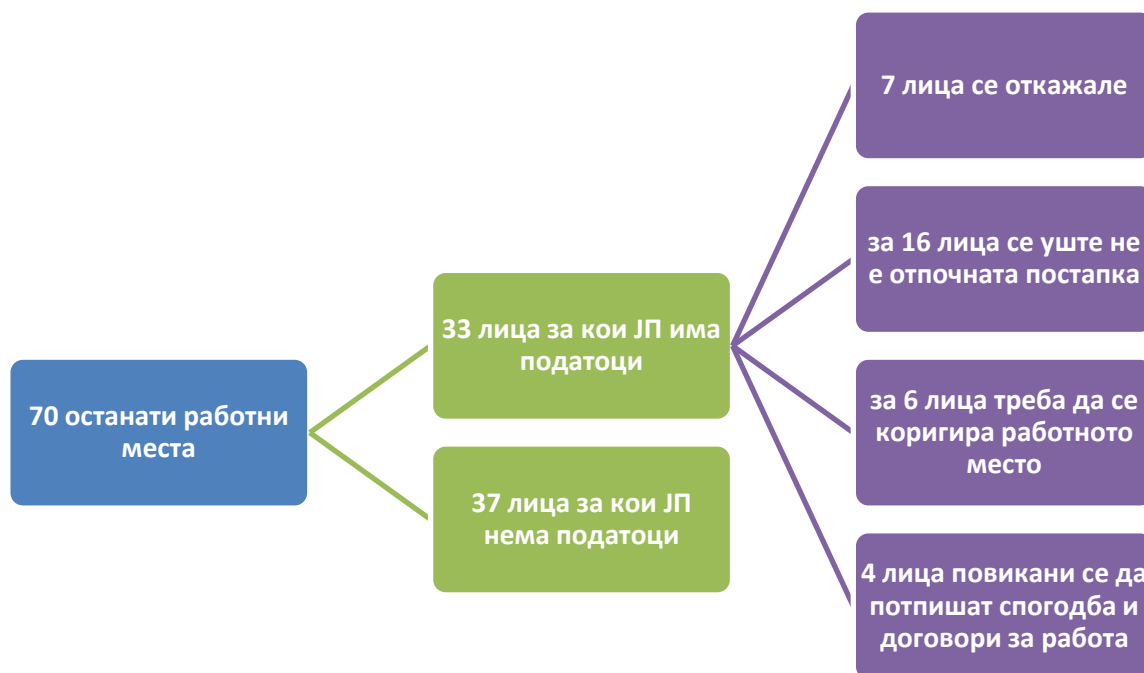
Орган/установа/институција	Бр. на лица
Друштво за изградба, управување и издавање на повеќенаменската сала „Борис Трајковски“-Скопје	1
ВКУПНО	1

4.3. Нераспоредени лица кои чекаат да го остварат правото на вработување

Вкупно 70 лица кои се рангирани/избрани на јавно одржаната прес-конференција на 01.02.2014 година, се уште не се преземени, односно вработени и распоредени.

ЈП „Македонски шуми“-Скопје достави податоци за 33 нераспоредени лица, наведувајќи дека располага со податок само за овој број на лица. Од нив за 16 лица се уште не е отпочната постапка, за 6 лица треба да се коригира работното место, 4 лица повикани се да потпишат спогодба и договори за работа, а 7 лица потпишале изјави дека се откажуваат од вработувањето. Оттука, произлегува дека се работи на планот за вработување на 26 лица.

Графикон 4: Нераспоредени лица кои чекаат да го остварат правото на вработување

4.3.1. Нераспоредени лица според етничка и полова структура

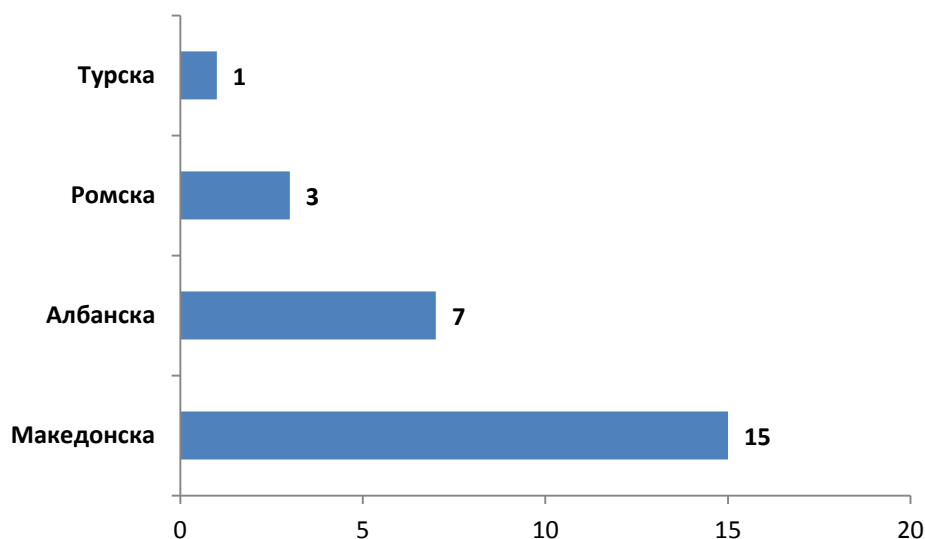
Од вкупно 26 лица, кои се уште чекаат да бидат преземени, вработени и распоредени во органите/институциите 16 лица се од машки пол, а 10 лица се од женски пол.

Според етничката припадност 15 се Македонци, од кои 7 се од машки пол и 8 од женски пол, 7 Албанци кои се од машки пол, 3 Роми од кои 2 се од машки пол и 1 е од женски пол и 1 Турчин, кој е од машки пол.

Табела бр.16

Преглед на нераспоредени лица според етничка и полова структура																		
Вкупно	пол		етничката припадност															
	М	Ж	Македонска		Албанска		Ромска		Турска		Српска		Власка		Бошњачка		Не се изјасниле	
			М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
26	16	10	7	8	7		2	1	1									
			15		7		3		1									

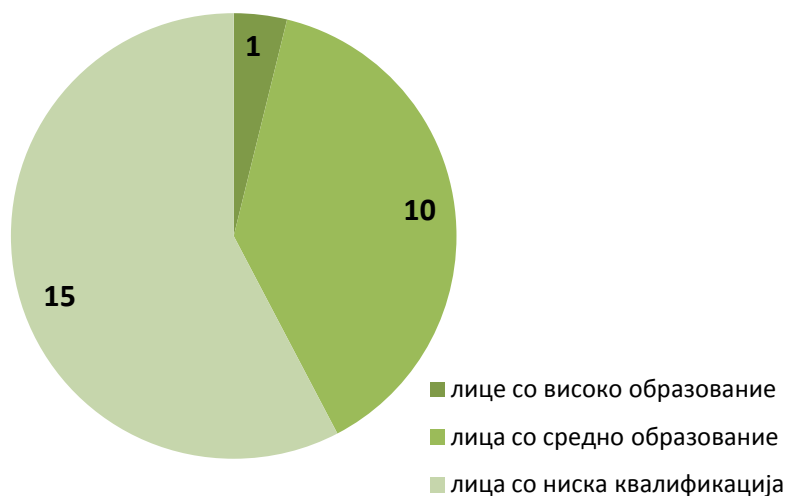
Графикон 5: Нераспоредени лица според етничка припадност

4.3.2. Нераспоредени лица според образованието

Според стручната подготовка нераспоредено е 1 лице со високо образование, 10 лица со средно образование и 15 лица се со ниска квалификација.

Графикон 6: Приказ на состојбата со нераспоредени лица според образование

Нераспоредени лица според видот на попреченост

Според видот на попреченоста нераспоредени се 5 лица со оштетен вид, 6 со оштетен слух, 2 со комбинирани пречки, 4 со телесна инвалидност, 7 со пречки во интелектуалниот развој и 2 лица инвалиди на трудот.

Графикон 7: Приказ според видот на попреченост

ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА

Народниот правобранител од постапувањето по претставките и од спроведеното истражување во врска со состојба со остварувањето на правото на вработување на лицата со инвалидност (попреченост), согласно Јавниот оглас го констатира следното:

1. Целокупната постапка за вработување на поголем број извршители (лицата со инвалидност) е со бројни слабости. Истата не е добро осмислена, конципирана ниту благовремено реализирана.
2. Пред објавување на Јавниот оглас не е утврдена реалната потреба за вработување на овие извршители во органите на државно и локално ниво, туку утврдувањето следело дополнително. Постои расчекор помеѓу огласот и слободните работни места.
3. Поголем број лица со инвалидност правото на вработување го оствариле бавно и отежнато, а се уште има лица кои не го оствариле правото. Иако периодот од рангирањето на кандидатите кои ги исполнуваат условите до нивното преземање или вработување било предвидено да трае од 4-6 месеци, и по 3 години од спроведениот оглас, значителен број извршители не се вработени, не остваруваат плата и придонеси од плата, а не се ниту социјално осигурани.
4. Поради неконкретизирање/непрецизирање на датумот за издаден Наод и мислење од надлежните комисии во Огласот, лицата со инвалидност дополнително биле упатувани на утврдување на видот и степенот на попреченост, како и на способноста за вршење на определени работни задачи пред неколку органи/комисии.
5. Некоординираност помеѓу органите/институциите (ЈП „Македонски шуми“, Министерството за труд и социјална политика и Министерството за информатичко општество и администрација) задолжени за спроведување на Програмата на Владата за вработување на 300 извршители (лица со инвалидност), на штета на кандидатите за вработување.

ПРЕПОРАКИ

Народниот правобранител со цел превенирање од повреди и заштита на правата на граѓаните, особено правата на лицата со инвалидност (попреченост) како ранлива категорија граѓани **препорачува:**

1. Да не се спроведуваат проекти за вработување на поголем број извршители-лица со инвалидност, со што наместо позитивен ефект во остварување на правото на вработување се постигнува спротивното.
2. Пред да се објават огласи за вработување на лицата со инвалидност претходно целосно да се изврши сеопфатна анализа на реалната потреба од вработување во органите/институциите на државно и локално ниво, а

условите за избор да бидат јасни и конкретизирани, со што лицата навремено ќе бидат информирани за потребната документација и евентуалната потреба од дополнителни прегледи.

3. Да се преземат неопходни мерки за непречено остварување на правото на вработување на лицата со инвалидност кои се избрани на Јавниот оглас, а се уште не го оствариле правото.
4. При спроведување на постапки за вработување на лица со инвалидност да постои поголема соработка меѓу инволвираните органи/институции заради завршување на постапките за вработување на ефикасен начин, согласно реалните потреби за вработување, но и попреченоста на лицето.
5. Народниот правобранител во контекст на правото за работа на лицата со инвалидност на еднаква основа со другите препорачува да се преземат мерки за проценување на сите можни ризици и согледување на исполнетоста на потребните услови за работа на лицата со инвалидност од аспект на нивната безбедност и здравје, како и соодветна заштита од физички, хемиски и биолошки фактори, влијанија и процеси. Исто така, препорачува да се преземат конкретни чекори за поголемо и ефикасно вклучување на лицата со инвалидност во пазарот на трудот, согласно квалификациите на овие лица, на сите нивоа и во сите сфери каде што тоа е возможно.

Да се унапредат можностите за образование на лицата со инвалидност согласно Конвенцијата за правата на лицата со инвалидност во согласност со степенот на нивната инвалидност, а со тоа да се преземат стимулативни мерки за нивно вработување во јавниот и приватниот сектор.